

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา และอารยธรรมสืบทอดกันมานานนับปี มีมรดกทางวัฒนธรรมมากมาย ที่ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความคิดสร้างสรรค์ ตลอดถึงวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยยุคต่างๆ ดังนั้นจะเห็นได้จาก โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี และ โบราณวัตถุที่ล้ำค่าที่คงมาด้วยศิลปะ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นความภูมิใจของชาวไทยทั้งชาติ และเป็นสิ่งที่ชาวไทยต้องช่วยกันทำนุบำรุงรักษาไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้มีโอกาสศึกษาและภาคภูมิใจกับอัจฉริยะของบรรพบุรุษ(กรมศิลปากร, 2529: 40-41)

มรดกของชาติเกี่ยวกับวัด ซึ่งล้วนแต่ปรากฏมรดกวัฒนธรรมที่สูงค่า จนสุดที่จะพรรณนาได้ วัดเป็นสถานที่สำคัญที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ และยังเป็นที่รวมหรือศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ของบ้านเมือง หรือประเทศอีกด้วย

ศิลปวัฒนธรรมจากวัด เป็นศิลปะที่สืบเนื่องมาจากศรัทธาความเชื่อมั่นทางศาสนาเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สร้างจะสร้างด้วยแรงบันดาลใจที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนา ต้องการแสดงฝีมือไว้เป็นพุทธบูชา หรือแสดงสิ่งที่ตนเองเชื่อหรือมุ่งมั่นจะให้เป็นที่ได้ในทางนั้น ๆ ให้ปรากฏไว้เป็นหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ศิลปะที่สำคัญในวัด ได้แก่ ศิลปะทางจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530: 10)

ประวัติความเป็นมาของชุมชน โบราณเมืองปัวนี้ตามตำนานและพงศาวดารได้บ่งบอกให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับชุมชนบริเวณตอนใต้ ภูเขาเพียงแซ่แห่ง และเมืองน่าน ในลักษณะที่เป็นชุมชนโบราณต้นกำเนิดของอารยธรรมในเขตจังหวัดน่าน ก่อนที่จะอพยพเคลื่อนย้ายไปตั้ง เมืองใหม่ทางตอนใต้ดังกล่าว จากหลักฐานหลายๆด้าน ทำให้เชื่อว่าบริเวณวัดพระธาตุเบ็งสกัด เป็นศูนย์กลางของเมืองปัวในอดีตและคำอธิบายเกี่ยวกับต้น กำเนิดของบรรพบุรุษของชุมชนแห่งนี้ ก็มีออกมาในลักษณะของตำนานกล่าวคือมีนายพรานผู้หนึ่งได้ขึ้นไปล่าสัตว์บนดอยภูคา ได้ไขขนาดลูกมะพร้าวมาสองฟอง จึงนำมาถวายแก่พระยาภูคาผู้ครองเมืองย่าง เมื่อไขฟักออกมาเป็นตัวจึงกลายเป็นทารกชาย 2 คน คือขุนนุ่น และขุนฟอง ซึ่งพระยาภูคาได้เลี้ยงจนเติบโตใหญ่ และสร้างบ้านเมืองให้อยู่

ปกครองผู้คนในบริเวณนั้นคือ เมืองเวียงจันทน์ (หลวงพระบาง) ให้แก่ขุนนุ่นผู้พี่และเมืองวรรณคร หรือเมืองบัวให้แก่ขุนฟองผู้น้อง การกำเนิดของเมืองบัวในอดีตตั้งตำนานปรัมปราที่กล่าวมานี้ก็มีส่วนสอดคล้องกับเอกสารที่เป็นพงศาวดารเมืองน่านและเอกสาร อื่นๆ ของล้านนาอยู่บ้าง ส่วนช่วงเวลาของการก่อตั้งบ้านเมืองขึ้นที่ปีวั้น ก็เป็นช่วงเวลาของการก่อตั้งบ้านเมืองในที่อื่นๆ รอบด้าน ดังเช่นเมือง สุโขทัยทางด้านทิศใต้ เมืองเชียงรายในแคว้นโยนก และเมืองพะเยาทางทิศเหนือ ซึ่งแคว้นเมืองต่าง ๆ นี้ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของ เมืองบัวในอดีต (พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ : 2530 ; 20) อยู่มากพอสมควร ในแง่การปกครองและการติดต่อสัมพันธ์กันทางเชื้อสายตระกูลและเศรษฐกิจสังคม ดังมีหลักฐานด้านเอกสารแสดงให้เห็นถึงการเข้าครอบครองบ้านเมืองที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่นี้ทั้งหมดโดยพระยาเมืองแห่งเมือง พะเยา ในช่วงก่อนที่จะมีการอพยพเคลื่อนที่ย้ายบ้านเมืองจากเมืองบัวลงมาทางใต้ ผู้ที่ตั้งของชุมชน โบราณบริเวณภูเพียงแช่แห้งและเมืองน่านในปัจจุบัน

วัดพระธาตุเบ็งสกัดซึ่งภายในวัดนี้มี โบราณสถานที่สำคัญคือ เจดีย์ที่เชื่อกันว่าบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และวิหารทรงพื้นเมืองที่มีส่วนประดับตกแต่งซุ้มประตูเป็นแบบศิลปลาวล้านช้าง จึงได้ประกาศขึ้นเป็นโบราณสถานที่สำคัญของชาติในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2487 แต่สิ่งก่อสร้างและโบราณวัตถุภายในวัดไม่มีสิ่งใดที่จะมีอายุเก่าแก่เท่ากับเวลาที่ระบุไว้ในพงศาวดารเมืองน่าน คือในราวตอนต้นพุทธศตวรรษที่ 19

วัดได้อีกแห่งหนึ่งที่มีความสวยงามและเก่าแก่ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นวัดได้อีกที่ยังคงสภาพทางสถาปัตยกรรมได้ดีไม่แพ้ วัดหนองบัว ก็คือ วัดต้นแหลง อำเภอป่าเมี่ยงน่าน เป็นวัดโบราณสร้างขึ้นเมื่อราวปี พ.ศ. 2127 หรือประมาณ 422 ปีมาแล้ว โดยช่างชาวได้อีกถือเป็นคนศิลปกรรมสกุลได้อีกในยุคแรกๆ ตัววิหารถูกรื้อแล้วสร้างใหม่ เนื่องจากสร้างอยู่ริมตลิ่งทำให้ในฤดูประเมื่อน้ำหลากจึงถูกท่วมและพังทลายลงลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมของวัดต้นแหลงอยู่ที่ตัววิหาร ซึ่งนักโบราณคดีต่างให้ความเห็นว่าได้รับวิวัฒนาการมาจากวิหารไม้หลังเดิม หลังคาทรงคุ่มลาดเอียง ต่อมาได้เกิดการชำรุดเนื่องจากปลวกแมลงและความชื้นจากดิน จึงต้องเปลี่ยนผนังใหม่เป็นผนังก่ออิฐและเพิ่มช่องหน้าต่างขนาดเล็กขึ้น เพื่อให้แสงสว่างลักษณะของหลังคาเป็นทรงสามชั้นมุงด้วยไม้ทั้งหมด นาคบนหลังคาเป็นนาคสามเศียรคล้าย ๆ กับนาคของประเทศลาว สันนิษฐานว่าวัดต้นแหลงน่าจะสร้างขึ้นสมัยกรุงสุโขทัยตอนปลาย ตัววิหารเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณฐานชุกชีก่อนไปทางหลังวิหารสามารถเดินไต่รอบ ฐานวิหารยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตรส่วนบริเวณกึ่งกลางพระวิหารมีประตูทางเข้าซึ่งเป็นประตูไม้เปิดปิดได้โดยเจาะรูผนังแกนหมุนเพื่อรับ

บานประตูขนาดใหญ่ ภายในวิหารยังคงกลิ่นอายแบบไตลื้อ สังกัดได้จากพระประธานซึ่งสร้างขึ้นตามแบบศิลปะไตลื้อ

ภายในวิหารไตลื้อวัดต้นแหลง มีศาสนาใช้สอยประกอบกันได้แก่ ฐานชุกชี ธรรมมาสน์ และอาสนสงฆ์ ซึ่งถือว่ามีพื้นที่ที่น้อยมากเมื่อเทียบกับตัววิหารซึ่งเป็นอาคารแบบโล่ง สำหรับให้ชาวบ้านใช้ฟังธรรมเทศนา นอกจากนั้นบรรยากาศของวิหารวัดต้นแหลง ยัง สลัวๆ เนื่องจากมีช่องสำหรับให้แสงเข้าน้อยมาก โดยเฉพาะพระประธานจะอยู่ความสลัวลางท่ามกลางความมืด นับว่าเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้กับองค์พระมากขึ้น ในบรรยากาศยามเช้าแสงสว่างจะลอดผ่านเป็นลำพุ่งตรงจากประตูผ่านเสาวิหารที่ เรียงกันเป็นทิวแถวตรงเข้าสู่องค์พระประธานซึ่งลอยเด่นอยู่ท่ามกลางแสงสลัวๆ ทึมๆ อันทำให้ผู้พบเห็นเกิดความปิติศรัทธาขึ้นมาอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว นอกจากนั้นความสวยงามของวิหารไตลื้อวัดต้นแหลง อยู่บริเวณหน้าบ้านด้านนอก ซึ่งประดับด้วยไม้โปรงเป็นรัศมี แฉกเล่นลวดลายสีสนสวยงาม เป็นความตั้งใจของช่างสกุลไตลื้อที่ต้องการสื่อให้เป็นความโดดเด่นทางศิลปะ รวมทั้งให้ผู้ผ่านไปมาเกิดความความสนใจ จึงทำให้วิหารหลังนี้ดูแปลกกว่าวิหารทั่วไป ลักษณะหน้าบ้านของวัดประกอบด้วยตัวถ้ำของนาและช่อฟ้าแบบพื้นบ้าน เป็นลักษณะเริ่มต้นของศิลปะตกแต่งแบบไตลื้อ การตกแต่งเชิงชายหรือชาน้ำด้วยไม้ซี่แหลมรอบๆ อาคาร บริเวณหลังคาวิหารมุงด้วยกระเบื้องไม้

วัดพระธาตุจอมทองตั้งอยู่บนเขาหลังหมู่บ้านดอนสถาน ตำบลสถาน อำเภอปัว เป็นพุทธศาสนสถานเก่าแก่แห่งหนึ่งของอำเภอปัว ซึ่งมีตำนานเล่าต่อกันมาว่าผู้ที่สร้างพระธาตุขึ้น คือปู่ลัวะ และย่าลัวะ สองสามีภรรยาที่มาทำไร่บริเวณนี้ ได้พบพระสงฆ์รูปหนึ่งจึงเข้าไปกราบไหว้พระสงฆ์รูปนั้นเห็นความดี จึงได้ แสดงตนเป็นพระพุทธรูปเจ้า ได้ถอนเกศา ใส่ใบตอง มอบให้สองสามีภรรยา ไปสร้างพระธาตุ เมื่อสร้างเสร็จ จึงได้ตั้งชื่อว่าพระธาตุจอมทอง ต่อมาเจ้าเมืองน่านได้เสด็จนมัสการและบูรณะสังขรณ์ใหม่เรียกชื่อว่าพระธาตุจอมทอง

วัดต่างๆ ในเขตเทศบาลอำเภอปัวนี้ มีคุณค่าและประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งประชาชนสามารถใช้ประกอบพิธีทางพุทธศาสนาต่าง ๆ เช่นงานอุปสมบท เวียนเทียน ในวันสำคัญทางศาสนา ฟังเทศน์ ฟังธรรม

ในอนาคตเมืองน่านก็ได้มีโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวซึ่งจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากมายเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว อาทิ เช่น โครงการปั่นสามล้อพ้อเมืองน่าน ซึ่งอำเภอปัวก็เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม เพราะอำเภอปัวถือเป็นเมืองแรกของจังหวัดน่านและมีมรดกวัฒนธรรมที่ยาวนานตั้งแต่นานเริ่มก่อตั้งและอีกนัยหนึ่งอำเภอปัวก็จะเป็นทางผ่านที่จะไปถึงเขตแดนของประเทศลาว ซึ่งถ้าในอนาคตมีการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังก็จะทำให้อำเภอปัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งจุดเด่นของอำเภอปัวทางมรดกวัฒนธรรมน่าจะเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวได้ ในการพัฒนาชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้อาจจะต้องมีแนวการพัฒนาชุมชนควบคู่ไปด้วยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งในการพัฒนาอาจจะต้องมีการพัฒนาสถานที่บริเวณรอบ ๆ โบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวและต้องมีการทำนุบำรุงโบราณสถานควบคู่ไปด้วยและแสดงเอกลักษณ์ทางมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ด้วย ซึ่งโบราณสถานเหล่านี้ต้องการทำนุบำรุงเพื่อฟื้นฟูในการรองรับนักท่องเที่ยวที่อาจจะเพิ่มขึ้นในอนาคต

ถึงแม้ว่ารัฐบาลอาจจะมีกำหนดนโยบายด้านการบำรุงรักษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจนอย่างไร ก็อาจจะไม่สามารถยับยั้งการเสื่อมโทรมและการสูญสลายของโบราณ โบราณวัตถุ ได้เท่าที่ควร อาจกล่าวได้ว่าอาจมีข้อจำกัดทางงบประมาณของวัดที่มีไม่เพียงพอต่อการทำนุบำรุงสภาพวัดให้เหมือนเดิมได้หรือไม่ หรือเนื่องมาจากการของบประมาณจากภาครัฐมีความยุ่งยากล่าช้า และไม่อาจเพียงพอต่อการทำนุบำรุงรักษาสภาพวัดให้มีสภาพที่ดีตลอดไป และอีกนัยหนึ่งถึงแม้ว่าโบราณสถานเหล่านี้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นของกรมศิลปากรแต่งบประมาณที่จะทำต้องมาซ่อมแซมนั้นอาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะฟื้นฟูโบราณสถานเหล่านี้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาแนวทางเหล่านี้ได้

ในทางเศรษฐศาสตร์โบราณสถานเหล่านี้เป็นเหมือนสินค้าสาธารณะที่ทุกคนต้องเข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนจากผลประโยชน์ที่ได้รับ ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบภายนอก เนื่องจากผู้บริโภคใช้ประโยชน์จากโบราณสถานในการแสวงหาผลประโยชน์ และใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่การใช้ประโยชน์ดังกล่าวมีต้นทุนเกิดขึ้นซึ่งทางผู้บริโภคไม่ได้รับผิดชอบต่อต้นทุนในส่วนนี้ ดังนั้นต้นทุนมีเพียงต้นทุนของผู้บริโภคเพียงอย่างเดียวไม่มีต้นทุนทางโบราณสถานเลย เกิดกลไกทางการตลาดที่ผลักดันภาระส่วนนี้ไปให้สังคม ดังนั้นปัญหาดังกล่าวอาจจะทำให้เกิดการหามูลค่าในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมขึ้นเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ถึงต้นทุนจากการใช้ประโยชน์จากโบราณสถานได้ในอีกทางหนึ่งเพื่อฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมได้

ประกอบกับ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเขตอำเภอปัว ประกอบด้วย เทศบาลตำบลปัว และ อบต.ทุกแห่ง ร่วมกับส่วนราชการ สถานศึกษาอำเภอปัว ได้จัดทำแผนในการฟื้นฟูรักษาพัฒนาเมืองเก่าวรนครขึ้น โดยเมืองวรนครเป็นเมืองเก่าแก่อายุกว่า 800 ปี เป็นต้นกำเนิดของเมืองน่าน ในอดีต ที่มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มายาวนานเทียบเท่าอาณาจักรล้านนาและอาณาจักรสุโขทัย ปรากฏหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ทรงคุณค่าและมีเอกลักษณ์ตลอดจน การมีวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ที่แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในอดีตด้านต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและฟื้นฟูเมืองแห่งนี้ให้มีชีวิตชีวา ซึ่งความรู้จากการศึกษาครั้งนี้อาจมีส่วนจะช่วยให้สามารถวางแผนในการทำงานงบประมาณในการบริหารจัดการได้

ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ทำการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น ณ วัดในเขตเทศบาลอำเภอปัว มูลค่าที่ประเมินออกมาจะได้เป็นมูลค่าในรูปตัวเงิน ซึ่งมูลค่านี้จะสะท้อนถึงคุณค่าความสำคัญที่ประชาชนมีต่อการอนุรักษ์ ซ่อมแซมและปรับปรุงสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้กลับสู่สภาพที่ดี เพื่อให้เหมาะกับการศรัทธาของชุมชน เหมาะแก่การปฏิบัติกิจของพระภิกษุสงฆ์ เป็นการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีให้คงอยู่สืบไปและมูลค่าที่ประเมินได้นี้ยังเป็นข้อมูลให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาดูแลและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้อยู่คงที่คงอยู่ เพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้มีโอกาสได้ใช้ประโยชน์ต่อไป และอนุชนรุ่นหลังนี้ก็ต้องเป็นผู้ที่ต้องดูแลรักษามรดกวัฒนธรรมสืบไปเพื่อให้ประชาชนรุ่นหลังต่อไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าอนุชนรุ่นหลังก็จะเป็นผู้ชี้ชะตาว่ามรดกวัฒนธรรมจะอยู่สืบต่อไปหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบมูลค่าความเต็มใจจ่ายในการอนุรักษ์ บูรณะและการปรับปรุงสภาพวัดที่ชำรุดทรุดโทรมให้กลับสู่สภาพที่ดี ทางมรดกวัฒนธรรมวัดในเขตเทศบาล อำเภอปัว และนอกเขตอำเภอปัว เพื่อสะท้อนความร่วมมือกันในสังคม
2. เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมในความเต็มใจจ่าย ในการอนุรักษ์ บูรณะและการปรับปรุงสภาพวัดที่ชำรุดทรุดโทรมให้กลับสู่สภาพที่ดี ทางมรดกวัฒนธรรมวัดในเขตเทศบาลอำเภอปัว และนอกเขตอำเภอปัว เพื่อสะท้อนความร่วมมือกันในสังคม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยินดีจ่ายและไม่ยินดีจ่าย ในการอนุรักษ์ บูรณะและการปรับปรุงสภาพวัดที่ชำรุดทรุดโทรมให้กลับสู่สภาพที่ดี ทางมรดกวัฒนธรรม ของวัดในเขตเทศบาล อำเภอปัว และนอกเขตอำเภอปัว เพื่อสะท้อนความร่วมมือกันในสังคม

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อแสดงให้เห็นว่าวิธีการทางเศรษฐศาสตร์สามารถนำมาประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายวัดให้เป็นมูลค่าในรูปตัวเงินได้
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจในการประเมินความเต็มใจจ่ายมูลค่ามรดกวัฒนธรรมและนำไปประยุกต์ใช้กับแหล่งมรดกวัฒนธรรมอื่น ๆ

3. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล และจัดตั้งกองทุน ในการอนุรักษ์บูรณะสถานที่ทางพุทธศาสนาและศิลปกรรมเก่าแก่ไว้ให้อยู่ต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรม ณ วัดในเขตเทศบาล อำเภอปัว ด้วยวิธี Contingent Valuation Method (CVM) โดยหามูลค่าความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay : WTP) ของประชาชน ทั้งกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ (User) และกลุ่มที่ไม่ใช้ประโยชน์ (Non-User) โดยได้แบ่งถามความเต็มใจจ่ายใน 2 รูปแบบ คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายในรูปของเงินบริจาคต่อการอนุรักษ์ บูรณะซ่อมแซมวัดให้อยู่ในสภาพที่ดี

1.5 นิยามศัพท์

กลุ่มพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ (User) คือ กลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลปัว ซึ่งมีวัด พระธาตุ เบ็ญสักดิ์ วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทอง อยู่ในพื้นที่นี้ด้วย ซึ่งกลุ่มประชาชนที่ใช้ประโยชน์นี้ หมายถึง ประชาชนที่ใช้วัดในเขตพื้นที่เทศบาลปัว ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา มากว่าผู้ที่อยู่นอกเขตพื้นที่

กลุ่มพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Non User) คือ กลุ่มคนที่อยู่นอกพื้นที่เขตเทศบาลปัว ซึ่งไม่มีวัดพระธาตุเบ็ญสักดิ์ วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทอง อยู่ในพื้นที่นี้ ซึ่งกลุ่มประชาชนที่ไม่ใช้ประโยชน์ หมายถึง ประชาชนที่ทราบว่ามรดกทางวัฒนธรรมยังคงอยู่และควรเก็บรักษาถึงแม้จะไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ที่วัด